

خاندان کلباسی

تألیف: آیت‌الله حاج شیخ محمد کلباسی حایری (ره)

مقدمه، تعلیقات و اضافات:

شیخ محمد علی نجفی کلباسی - علی کرباسی زاده اصفهانی

ناشر: کانون پژوهش

نوبت چاپ: اول ۱۳۸۲

چاپ: اصفهان

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۶ - ۶۰ - ۶۰۱۷ - ۹۶۴

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

کلیه حقوق محفوظ است

کلباسی حائری، محمد

خاندان کلباسی: شرح احوال فقیه و مرجع نامی آیه الله
علامه حاجی محمد ابراهیم کرباسی، پدر و اولاد و احفادش
به ضمیمه شرح احوال مالک اشتر.... حاجی کرباسی / تألیف
محمد کلباسی حائری؛ با مقدمه تصحیح و تعلیقات محمد
علی نجفی کلباسی، علی کرباسی زاده اصفهانی. - اصفهان:
کانون پژوهش، ۱۳۸۱

ISBN : 964 - 6017 - 60 - 6 ۳۶۸ ص.

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیفا.

۱. کرباسی، محمد ابراهیم بن محمد حسین، ۱۱۸۰ -

۱۲۶۲ ق. - سرگذشتنامه. ۲. کرباسی (خاندان). کلباسی،

محمد علی. ب کرباسی، علی، ۱۳۴۶ -

خ ۸ ک ۲ / ۵۵ - BP ۲۹۷/۹۹۶

۴۷۹۹۶-۸۱ م

کتابخانه ملی ایران

تقریظ مرجع عالیقدر جهان تشیع، نسابہ دہر

حضرت آیت اللہ آقا سید شہاب الدین مرعشی نجفی بر کتاب حاضر

بسمہ تعالیٰ

الحمد لله على افضاله ونواله والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله و
بعد مخفى نماند آنكه توفيق رتانی شامل حال این سوخته پر و بال شده
کتاب مستطاب خاندان کرباسی را ملاحظه نمودم و الحق یافتم او را سفری
جلیل حاوی مطالب تاریخیه سودمند و اطلاعات مفیده با بیانی سلیس و
شیرین و عبائر و جیزه دل نشین و در او احیاء ذکر یک خاندان علم و فضل و
تقوی و زهد و جلالت و نبالت شده از ساحت قدس الهی بوسیلهٔ مقربان آن
درگاه مسئلت می نمایم مزید توفیقات حضرت مستطاب حجة الاسلام و
المسلمین و سلیل الفقهاء و المجتهدین آقای حاج شیخ محمد کرباسی
دامت برکاته را که یوماً و فیوماً و بیش از پیش افزون فرماید و این اثر خالد را
در کتاب حسنات ایشان ثبت و ضبط بنماید و امید است مردان علم از سائر
بیوتات علمیه شیعه همین معنی را عملی نموده و کنابی در مآثر و آثار
اسلاف کرام خود به رشتهٔ تألیف درآورند.

در خاتمه حسن خاتمه و نیل زیارت ضرایح مقدسه حضرات ائمه
طاهرین و شفاعت آنها را در حق مؤلف محترم و سائر اهل ایمان خواهانم
والسلام على من اتبع الهدى و نأى بجانبه عن الهوى حرره الداعی لالاخوانه
بظهر الغیب العبد المستکین خادم علوم اهل البيت عليهم السلام ابوالمعالی
شهاب الدین الحسینی المرعشی النجفی فی اصیل الاحد لسبع بقین من ثانیه
الجمادین ۱۳۹۴ ببلدة قم المشرفه حرم الاثمه الاطهار و..... آل محمد (ص)

فهرست مطالب

۶	تقریظ
۱۳	پیش‌گفتار
۲۳	مقدمه مؤلف
۲۷	باب اوّل:
۲۷	فصل اوّل: در بیان معنای رحم
۳۲	فصل دوّم: فضیلت صله رحم در آیات و اخبار
۴۸	باب دوّم: در آیات و اخبار قطع رحم و عقوبت آن
۵۰	فصل اوّل: آیات قرآن در قطع رحم
۵۱	فصل دوّم: اخبار و روایات
۶۰	باب سوّم: شرح احوال مالک اشتر

باب چهارم: شرح احوال جدّ و پدر حاجی کرباسی و اولاد و احفادش ... ۸۱
 مقصد اول: شرح احوال حاجی و پدر و جدّ امجدش

- فصل اوّل: در احوال مرحوم حاج محمد حسن و پدر بزرگوار او ۸۲
- فصل دوّم: مرحوم حاج شیخ محمد ابراهیم کرباسی ۹۴
- مقصد دوّم: در بیان اولاد و احفاد حاجی کلباسی تا روزگار حاضر ۱۴۳
- فصل اوّل: شرح احوال حاج آقا محمد مهدی و اولاد و احفاد او ۱۴۶
- فصل دوّم: شرح احوال حاج آقا محمد و اولاد و احفاد او ۱۷۲
- فصل سوّم: شرح احوال حاج آقا محمد جعفر و اولاد و احفاد او ۱۸۴
- فصل چهارم: شرح احوال حاج آقا نورالله و اولاد و احفاد او ۲۱۰
- فصل پنجم: شرح احوال حاج آقا محمد رضا و اولاد و احفاد او ۲۱۳
- فصل ششم: شرح احوال حاج میرزا ابوالمعالی و اولاد و احفاد او ۲۳۲
- باب پنجم: اساتید، معاصران و شاگردان حاجی کرباسی ۲۵۶
- فصل اول: اساتید و مشایخ ۲۵۶
- فصل دوّم: معاصران ۲۷۰
- فصل سوّم: شاگردان و مجازین ۲۸۶
- فصل چهارم: کرباسی یا کلباسی ۳۲۴
- فصل پنجم: مسجد حکیم ۳۳۱
- اسناد و تصاویر ۳۳۵
- کتاب‌شناسی علامه کرباسی ۳۵۷
- فهرست دیگر منابع مورد استفاده در این کتاب ۳۶۱

بسمه تعالی

الحمد لله علی اهداء عبادۀ به حججه و اولیائه

اما بعد چون امر طبع کتاب شریف خاندان کلباسی تألیف عالم وارسته مرحوم آیه الله آقای حاج شیخ محمد کلباسی حائری قدس سره را فرزند برومند مؤلف حضرت حجة الاسلام و المسلمین آقای حاج شیخ محمد صادق کلباسی دام ظلّه سالها قبل به اینجانب محوّل فرموده بودند و احقر هم با تغییرات مختصری در عبارات متن و اضافاتی در پاورقی انجام داده بودم که مواجه با رحلت پدر عزیزم مرحوم آیه الله آقای حاج شیخ محمد حسین نجفی کلباسی قدس سره و والده محترمه و تنها همشیره گرامم شده و ناتمام باقی مانده بود. لذا از دانشمند محترم و نویسنده توانا جناب آقای دکتر علی کرباسی زاده اصفهانی دام عزه تقاضا نمودم تا این مهم را قبول فرموده کتاب را با تحقیقات بیشتر و اضافات لازمه آماده و در دسترس عموم علاقه مندان و استفاده خاندان محترم کلباسی خصوصاً نسل جدید و آینده این دودمان بزرگ و پراکنده در شهرهای مختلف میهن اسلامی و سایر کشورهای مختلف جهان قرار گیرد.

و اینک از لطف خداوند متّان و عنایات حضرت بقیة الله الاعظم ارواحنا فداه به قدر میسر و با اضافات لازمه منتشر می گردد.

قم

عید غدیر ۱۴۲۳

شیخ محمد علی نجفی کلباسی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیش‌گفتار

شناساندن شخصیت‌هایی که صاحب جوانب مختلف و برخوردار از کمالات علمی و عملی و مزین به زیور اخلاق ملکوتی‌اند، کاری دشوار و طاقت‌فرسا است. بواقع چه می‌توان گفت دربارهٔ آنانی که هم مرکز علم و منبع معرفت‌اند و هم در زهد و تقوی و اخلاق، گوی سبقت از دیگران ربوده‌اند! چنین کسانی، اثرگذاران واقعی و نقش‌آفرینان حقیقی‌اند و فقیه نام‌آور، مرجع پرآوازه، مجتهد نامی علامه آیت الله حاجی محمد ابراهیم کرباسی (۱۱۸۰ - ۱۲۶۱ ق.) مشهور به کلباسی از جملهٔ این شخصیت‌هاست که نام نامی و اسم سامی‌اش بر تارک تاریخ علوم و معارف اسلامی و بر قلّه رفیع ایران و جهان اسلام می‌درخشد.

در کتب تراجم، ذکر القاب و صفات متعدد برای علما و دانشمندان، کاری مرسوم و معمول است و این، چه بسا خواننده و بویژه اهل تحقیق را که در صدد پژوهش و بررسی مطالب است، به زحمت و ملالت افکند. اما برای شخصیتی چون حاجی محمد ابراهیم کرباسی، آوردن این القاب و اوصاف، براستی دور از حقیقت نیست؛ چنانکه ایشان هنوز هم میان عوام و خواص، مثلِ اعلای فضیلت و انسانیت است.

معظم له، با لطف و مدد الهی، کمر همت بست و در اثر زهد و بی‌اعتنایی‌اش به دنیا و حرص و ولعی که به علم و دانش داشت، به عالی‌ترین مراتب علم و عمل دست یافت.

مرحوم حاجی از این امتیاز و موهبت الهی نیز برخوردار بود که از نسل او، عالمانی برجسته، فقیهانی شایسته و حکیمانی فرزانه، پا به عرصه وجود گذاشتند که همگی مایه فخر و مباهات ایرانیان و شیعیان‌اند. بیت حاجی کرباسی، از جمله بیوتی است که محل توجه و رحمت و عنایت خاصه الهی قرار گرفته و قابلیت الهی و توفیق خدایی به آنها عطا شده است. البته این خاندان نیز قدر نعمت‌های الهی را دانسته و عمر شریفشان را تلف ننمودند، بلکه تمام توان، سرمایه و وقت خود را وقف ترویج و تحکیم مبانی دین و ترغیب مردم بر اطاعت از شرع مبین نمودند و به راستی از مبلغین و مدافعین مذهب حقه جعفری گردیدند. خدمات ایشان به مذهب شیعی و ترویج فرهنگ دینی و تفکر الهی، غیر قابل انکار است؛ از این رو حقی بزرگ بر گردن شیعیان دارند و بویژه ایرانیان و مردم اصفهان اصالت فرهنگی و دینی خود را مدیون زحمات چنین بزرگانی‌اند.

حقیقتاً سخن گفتن از بزرگ‌مردی چون حاجی کرباسی، کار هر کسی نیست. بهتر آن است که وصف دوست را از بیان دلبر بشنویم و سخن را به دست اهلبش بسپاریم. بهترین و شایسته‌ترین بیان را در شرح مقامات علمی و اوصاف ملکوتی مرحوم حاجی، شاگرد مبرزش علامه محقق و فقیه متبحر صاحب روضات - که خود از نوادر دوران و عجائب روزگار است - در کتاب گرانقدر روضات الجنات ایراد فرموده است:

«العلم العالم الذی لیس فی عالم الفضل و الدین مشابه و لاسی بدرالحاج، محمد ابراهیم بن الحاج محمد حسن الخراسانی الکاخی الکرباسی هو فی الحقیقة: مصدرالعلوم و الحکم و الآثار، و مرکز دائرةالفضلاء النبلاء الاحبار، و قطب الشریعة الذی علیه منها المدار فی هذهالعصار، و رکن الشیعة و شیخها الجلیل المنزلة و المقدار، ان قلت فی الفضل، فمثل الشمس علی رابعة النهار، و إن فی الفیض؛ فانی یحسن أن تقاس به الانهار، و بالجملة فهو أس اساس الفقهة و الاجتهاد و استاد الكل

الَّذِي اسْتَكْمَلَ مِنْ خُبْرَةِ كُلِّ اسْتَاذٍ...»^(۱)

ترجمه: «حاج محمد ابراهیم فرزند نامدار حاج محمد حسن خراسانی کاخی کرباسی بزرگوار دانشمندی بوده که در عالم فضل و دین، نظیری نداشته و در حقیقت: مصدر علوم و منبع حکم و آثار و مرکز دایره فضل و محل فرود آمدن خردمندان و دانشمندان و قطب شریعت و مدار شؤون اسلامی است و رکن شیعه و شیخ جلیل المنزل و بلند مرتبه عصر خود بوده است؛ در فضیلت، چون خورشید آسمان چهارم و در فیض بخشی مانند ماه بدر میان ستارگان است. پایه استوار فقاقت و عمود پایدار اجتهاد و عظمت بوده، استاد کلی است که مکمل اساتید و مفیض صناید است...»

محدث نوری نیز در وصف مرحوم حاجی می‌نویسد: «العالم المحقق المدقق الماهر و البحر المتلاطم الذاهر ذخر العلماء الربانيين و فخر العصابة المهتدين، معظم شعائر دين النبي الرؤوف الرحيم...»^(۲).

و به تعبیر صاحب لباب الالقباب: «... كان من مشاهير العلماء و صناید هم في عصره، مدققاً محققاً صالحاً ورعاً محتاطاً مستجاب الدعوة اذا ذكر المعالي فهو قطبها و فلکها او العدالة فهو سلمانها و ابوذرها او الفقه و غيره من العلوم الشريعة فهو مکنون جوهرها»^(۳).

پیرامون مقامات علمی و معنوی مرحوم حاجی به همین مقدار بسنده می‌کنیم و خواننده گرامی می‌تواند در این باره به مطالعه مقصد اول از باب چهارم کتاب حاضر پردازد که گواه صدقی بر این مدعا است. آنچه در این مقدمه لازم به تذکر می‌دانیم، بیان نقش علامه حاجی کرباسی در احیای حوزه علمی اصفهان و جایگاه ایشان در تاریخ علوم و معارف شیعی است. سخن از حوزه علمی اصفهان در قرن سیزدهم هجری، در

۱ - شرح روضات الجنات: ص ص ۸۳ - ۸۴

۲ - دارالسلام: ج ۲، ص ۲۲۹

۳ - لباب الالقباب: ص ۹۹

واقع به معنای سخن گفتن درباره یکی از درخشانترین مراکز و مهمترین محافل تدریس و تعلیم علوم اسلامی و تربیت فضلا و علما در جهان تشیع است.

این توفیق الهی رفیق حال حاجی کرباسی بود که محضر زبده‌ترین و برترین نوابغ و دانشمندان زمان را که هر کدام فرید عصر و وحید دهر بودند، درک کند، و خود، عصاره‌ای کامل از وجود آنها گردد. مرحوم حاجی، افتخار شاگردی دو مرجع بزرگ و عالم سترگ: حکیم بیدآبادی و وحید بهبهانی را پیدا نمود، دو شخصیتی که به مؤسس و مروج مذهب در قرن دوازدهم هجری نامیده شده‌اند.^(۱) حاجی از یک طرف تحت تعالیم حکیم بیدآبادی - که سالیان سال به وصیت پدرش در منزل این حکیم الهی بسر برد - یعنی عصاره و خلاصه مکتب الهی فقهی - فلسفی اصفهان و شاگردان او قرار گرفت و از طرف دیگر از محضر فقیه بهبهانی (و شاگردانش) که صاحب روشی نوین و مکتبی نو در فقه امامیه بود، استفاده نمود و از تحقیقات دو محقق نراقی و قمی نیز بهره‌ها برد. بدین ترتیب حاجی کرباسی، وارث افکار و احوال این بزرگان شد و با تألیف آرای آنها به کمک اندیشه‌های خلاقش، مرکز استفاده فضلا و علما در دارالعلم اصفهان گردید. البته در همان زمان، بودند عالمان ماهر و مدرسین زبردستی که هر کدام در دارالعلم اصفهان به تدریس و تألیف و تعلیم اشتغال داشتند، اما هیچکدام برخوردار از ویژگی فوق‌الذکر نبودند. بدیهی است که تأثیر شخصیت‌های جامع‌الاطراف و ذوجوانبی مانند بیدآبادی و بهبهانی بر روی وجود پاک و گوهر نابی چون حاجی کرباسی، تا چه اندازه می‌تواند در جامعیت او نسبت به کمالات علمی و عملی و منشأ اثر بودنش، سهیم باشد.

مرحوم حاجی علاوه بر این که بزرگترین انتقال دهنده دیدگاه‌های این دو مکتب جدید به نسل پس از خود به شمار می‌رود، خود نیز در فقه، یگانه دهر و در اصول، بی‌همتای عصر بود و در اثر کثرت مقلدین و اصرار خواص و عوام، صاحب نخستین رساله عملیه به زبان فارسی نیز بشمار می‌رود.

به همت والای این فقیه مجاهد و برخی از شاگردانش، دارالعلم اصفهان - که بنا مساعی استاد و مربی‌اش حکیم بیدآبادی از شرفتنهٔ او باشد افاغنه جان سالم به در برده بود - مرکزیت پیشین خود را باز یافت و همچنان یکی از بزرگترین و پر رونق‌ترین محافل علمی جهان تشیع گردید؛ تا بدانجا که به دست توانای علامه میر سید حسن مدرّس - که خود از تلامذهٔ مرحوم حاجی بود - حوزهٔ اصفهان، استقلال کامل یافت و دیگر نیازی نبود که طلاب و فضلا برای ادامهٔ تحصیلات خود، راهی عتبات یا دیگر شهرها شوند و بلکه علما و فضلا از هر شهر و دیاری روانهٔ این دانشگاه بزرگ جهان تشیع می‌شدند. (۱)

آری مرجع نامی مرحوم حاجی کرباسی از استادش آقا محمد بیدآبادی و دیگران شنیده بود که چگونه شهری که قرون متمادی مرکز علم و حکمت و منشأ تمدن و فرهنگ بود، به یکباره در اثر رویارویی با حوادثی سهمگین (مانند حملهٔ افاغنه)، در مرز نابودی قرار گرفت و علما و فقها و حکمای نامدارش، برخی متواری شدند و مانند آقا محمد باقر هزارجریبی و وحید بهبهانی و ملا نعیم طالقانی و..... راهی عتبات عالیات و یا شهر مقدس قم و دیگر شهرها شدند و برخی نیز در میانهٔ راه جان باختند. تلاش طاقت‌فرسا و غیر قابل وصفی صورت گرفت. تا این حوزهٔ از هم پاشیده شده، سر و سامانی گیرد و به لطف الهی و همت حکیمانی چون خواجه‌ویی و بیدآبادی، دومرتبه به محفل گرم عالمان و فقیهان و حکیمان امامیه تبدیل شود. علامهٔ کرباسی که از این حیث، احساس مسئولیت سنگینی بر دوش خود می‌نمود، تمام توان خود را به کار بست و از همان ابتدای ورودش به دارالعلم اصفهان، از هر چه جز تعلیم و تألیف و تحقیق و نیز تزکیه و تهذیب و ترویج بود، دست شست و با پشتکار فوق‌العادهٔ او و معاصرینش، به تربیت فضلا همت گماشته شد و چنین بود که دارالعلم اصفهان همچون پیشینهٔ تلایی‌اش، به مرکز ترویج و تعلیم علوم اسلامی و معارف شیعی، تبدیل گشت.

خواننده گرامی با مطالعه کتاب حاضر و نیز ضمیمه آن - بخش شاگردان حاجی - به صحت این ادعا بیشتر و بهتر پی خواهد برد.

کتاب حاضر توسط یکی از علمای برجسته خاندان کلباسی، مرحوم آیت الله آقای حاج شیخ محمد کلباسی حایری (۱۳۲۴ - ۱۳۹۹ ق.) تألیف گردیده است. ایشان علاوه بر داشتن قوه قدسیه اجتهاد و تیزر در علوم مختلف اسلامی و تألیف چندین کتاب و رساله، به زیور مکارم اخلاقی و فضایل والای انسانی آراسته بود. تواضع و زهد و خلق و خوی نیک از صفات بارزش به شمار می رفت و تردیدی نیست که جمله این اوصاف، علائم و نشانه های دوستان خداست که پس از مرگ، مشمول این گفتارند: «اولیاء الله لا یموتون بل ینتقلون من دار الی دار». برای آشنایی بیشتر با شرح احوال مؤلف محترم به همین کتاب (آخر فصل سوم از مقصد دوم از باب چهارم) که به قلم خود مؤلف نوشته شده، مراجعه فرمایید. در این کتاب احوال مرحوم علامه حاجی کرباسی با تفصیل تمام و شرح حالات پدر و جد امجد و همچنین اولاد و احفاد مرحوم حاجی و ذکر اسامی افراد ذکور خاندان تا زمان حیات مؤلف کتاب، نیز آمده است. البته تا آنجا که برای ما مقدور بوده است، نام دیگر رجال خاندان تا زمان حاضر را نیز در پاورقی ها افزوده ایم. البته با تمام جدیت و کوششی که در جمع آوری نام و شرح احوال افراد خاندان کلباسی نمودیم، باز خالی از نقص و اشتباه نمی باشد. اگر اسامی برخی از افراد خاندان و یا نام تألیفات و آثار علمی آنها ذکر نشده و یا حق مطلبی، اداء نگردیده است، از وابستگان گرامی شان پوزش طلبیده و تقاضا نمودیم اطلاعات لازم را در اختیارمان قرار دهند تا ان شاء الله در چاپ بعدی تدارک گردد.

برای آشنایی خوانندگان محترم با این کتاب و بخش های مختلف و پیوگی های آن، نکات زیر را گوشزد می نمائیم:

۱ - آنچه مؤلف در این کتاب راجع به احوال مرحوم حاجی و نیز درباره آخرین فرزند حاجی، مرحوم علامه میرزا ابوالمعالی، آورده است، ترجمه بخش زیادی از کتاب

بدرالتمام - اثر علامه میرزا ابوالهدی بن ابوالمعالی از مهم‌ترین و مؤثق‌ترین منابع شرح احوال مرحوم حاجی - است. از این رو، کتاب حاضر از این امتیاز نیز برخوردار است که اکثر محتویات بدرالتمام - که به زبان عربی است - در آن، برای استفاده بهتر هموطنان فارسی زبان ما به زبان فارسی برگردانده شده است.

همچنین گفتنی است که از سوی علمای خاندان کلباسی، تاکنون ۴ کتاب یا رساله در شرح احوال مرحوم حاجی و یا اولاد و احفادش نوشته شده است:

الف) رساله‌ای در خاتمه کتاب منهاج الهدایه^(۱) مرحوم حاجی به قلم مرحوم حاج شیخ محمد جعفر (سومین پسر حاجی)

ب) البدرالتمام به خاتمه مرحوم میرزا ابوالهدی (که در خاتمه رسائل اصولیه و رجالیه مرحوم میرزا ابوالمعالی چاپ شده است).^(۲)

ج) تذکرة العظیمیه نگاشته مرحوم میرزا محمد ابراهیم (بن میرزا عبدالرحیم بن میرزا محمد رضا بن حاجی کرباسی) که بخشی از آن به شرح احوال مرحوم حاجی و خود صاحب کتاب و پدر گرامی اش اختصاص داده شده است.^(۳)

د) همین کتاب حاضر که به همراه ضمیمه و تعلیقات و اضافات آن، از تمامی منابع مذکور جامع‌تر و دارای فواید بیشتری است.

۲ - از ویژگی‌های مهم این کتاب، آن است که هر فردی از خاندان کلباسی به راحتی می‌تواند جایگاه خود را در سلسله نسب تا جد اعلی مرحوم علامه حاجی کرباسی، مشخص نماید و خود، افرادی را که بعداً متولد می‌شوند، در این شجره گرامی قرار دهد. ما نیز برای سهولت در این امر، در پایان هر فصل، شجره‌نامه‌ی هر کدام از اولاد گرامی

۱ - چاپ شده در سال ۱۲۶۳ ق.

۲ - چاپ شده در سال ۱۳۱۷ ق.

۳ - چاپ شده در سال ۱۳۴۶ ق.

جدّ اعلیٰ را ترسیم کرده‌ایم. ^(۱) و ان شاء الله شجره‌نامه کلی را نیز آماده نموده و به افراد محترم خاندان تقدیم می‌نمائیم.

۳ - حجم واقعی این کتاب، نیمی از کتابی که به شکل کنونی درآمد است را تشکیل

۱ - برای اطلاع بیشتر افراد محترم خاندان و نیز آشنایی عموم خوانندگان گرامی، تا آنجا که توانسته‌ایم آگاهی یابیم، نام آن دسته از رجال خاندان که هم‌اکنون ملبس به لباس روحانیت و مفتخر به ترویج دین و احکام شرع می‌باشند (و در فصل مربوط به اولاد مرحوم حاجی، شرح احوال هریک آمده است) را ذکر می‌نمائیم:

۱ - حضرت آقای حاج شیخ محمد کلباسی (بن میرزا ابوالهدی بن میرزا ابوالمعالی بن علامه حاجی محمد ابراهیم)

۲ - حضرت آقای حاج شیخ محمد صادق کلباسی (فرزند مؤلف کتاب)

۳ - حضرت آقای حاج شیخ محمد علی نجفی کلباسی (بن محمد حسین بن محمد

رضابن محمد علی بن شیخ محمد جعفر بن علامه حاجی محمد ابراهیم)

۴ - حضرت آقای حاج شیخ کاظم کلباسی (بن میرزا محمد هاشم بن میرزا عبدالجواد بن حاج محمد مهدی بن علامه حاجی محمد ابراهیم)

۵ - حضرت آقای حاج شیخ محمد صالح کلباسی (فرزند مؤلف کتاب)

۶ - حضرت آقای حاج شیخ احمد کلباسی (بن صدرالدین بن میرزا رضا بن میرزا عبدالرحیم بن میرزا محمد رضا بن علامه حاجی محمد ابراهیم)

۷ - حضرت آقای حاج شیخ مجتبیٰ کلباسی (بن اسماعیل بن میرزا رضا بن میرزا عبدالرحیم بن میرزا محمد رضا بن علامه حاجی محمد ابراهیم)

۸ - حضرت آقای حاج شیخ فاضل کلباسی (بن عبدالجلیل بن شیخ علی بن میرزا محمد حسین بن حاج محمد مهدی بن علامه حاجی محمد ابراهیم)

۹ - حضرت آقای حاج شیخ جعفر کلباسی (بن ابراهیم بن علی بن محمد حسین بن

محمد مهدی بن علامه حاجی ابراهیم)

۱۰ - حضرت آقای شیخ ولاء کلباسی (بن شمس‌الدین بن عبدالمهدی بن علی بن

محمد حسین بن محمد مهدی بن علامه حاجی محمد ابراهیم)

می‌داد و در واقع، این کتاب مشتمل بر سه باب و هر بابی دارای چندین فصل بوده و ما با افزودن دو باب، آن را به پنج باب رساندیم. مطالبی که به کتاب افزوده‌ایم، عبارتند از: الف) از آنجایی که به فرمودهٔ مرحوم حاجی و پدر گرامی‌اش عالم عابد زاهد مرحوم حاج محمد حسن، خاندان کلباسی، سلسله نسب به حواری امیر مؤمنان علیه السلام یعنی مالک اشتر نخعی رضی الله عنه می‌رسانند و این مایهٔ افتخار این خاندان بوده و هست، جهت آشنایی خوانندگان محترم، شرح احوال مالک اشتر و بیان شمه‌ای از اوصاف ملکوتی حضرتش را به عنوان باب سوّم کتاب، زینت بخش آن قرار داده‌ایم.

ب) در مواردی که متن کتاب نیاز به توضیح یا تکمیل داشت، یادداشت‌هایی را در پاورقی افزوده‌ایم و پانوشته‌های خود مؤلف که بسیار اندک است را با علامت «مؤلف» در آخر آنها، مشخص کرده‌ایم.

ج) چون این کتاب، فاقد فهرست کامل اساتید و شاگردان و شرح احوال آنها بود، و چنین امری، برای شناسایی بیشتر مرحوم حاجی و جایگاه و منزلت واقعی معظم له در جهان اسلام، اهمیت بسزایی داشت، بخشی را تحت عنوان باب چهارم در آخر کتاب آوردیم که شامل شرح احوال اساتید، معاصران و شاگردان معظم له و نیز توضیح کوتاهی راجع به مسجد حکیم می‌شود.

د) شاید از جمله سؤالاتی که برای خواننده با مطالعهٔ کتاب حاضر مطرح می‌شود، این است که بالاخره، شهرت و لقب این خاندان، کرباسی است یا کلباسی؟! در آخر همین کتاب، مقصد پنجم از باب چهارم، بحثی خواندنی و قابل توجه را به همین موضوع اختصاص داده‌ایم.

ه) پس از پایان مطالب کتاب، تصاویری را از دست‌خط شریف برخی از علمای بزرگ خاندان از جمله برخی از اولاد بلافصل مرحوم حاجی آورده‌ایم. از جمله کتابخانه‌های شخصی که در تهیه این اسناد از آنها استفاده کرده‌ایم عبارتند از: کتابخانهٔ فقیه کامل آقای حاج شیخ محمد حسین کلباسی رحمته الله در قم، کتابخانهٔ فقیه فاضل جناب

آقای حاج شیخ محمد کلباسی مدّظله (تنها یادگار علامه میرزا ابوالهدی) در اصفهان و کتابخانه عالم محقق جناب آقای حاج سید محمدعلی روضائی مدّظله (در اصفهان)، همچنین تصاویری از مزار مرحوم حاجی و اولاد گرامی اش را نیز در ادامه، عرضه کرده‌ایم. و نهایتاً، کتاب‌شناسی علامه کرباسی و نیز منابع مورد استفاده در تهیه تعالیق و ضمایم کتاب می‌باشد.

۴- در این کتاب از ذکر القاب و اوصاف - به جز مواردی که خود مؤلف رحمته الله در متن آورده است - حتی الامکان خودداری کرده‌ایم. اینگونه القاب و عناوین، نمایانگر شخصیت مترجمین نمی‌باشد و آنچه نمودار شخصیت علمی است، همانا آثار باقیه او است. وانگهی ممکن است درباره بعضی مبالغه و درباره دیگری تزیین حق گردد. در هر حال؛ بسیاری از این القاب امروزه به گزاف خرج می‌شوند و چه بسا که آوردن آنها در وصف عالمان بزرگی چون مرحوم حاجی کرباسی و علمای نامدار خاندان، تنقیص بشمار رود تا تکریم و تعظیم. از این بابت، از روح پرفروش علمای اعلام خاندان کلباسی رحمته الله پوزش خواسته و امیدواریم که مشمول ادعیه خیر جناب حاجی - اعلی الله مقامه الشریف - که مشهور به مستجاب الدعوه بوده، قرار گیریم.

۵- و سرانجام عذر تقصیر و عرض پوزش از محضر کلیه خوانندگان محترم و گرامی. ما به نقص و عجز خود معترفیم و امیدواریم با پیشنهادات و انتقادات سازنده خود، در هرچه بهتر برطرف کردن کاستی‌های کتاب، یاریمان فرمائید. با درود و صلوات بر امام انس و جان و پیشوای شیعیان حضرت بقیه الله الاعظم ارواحنا فداه و آرزوی تعجیل فرج موفور السرور حضرتش.

والسلام

علی کرباسی زاده اصفهانی

اصفهان، ۱۸ ذی حجه ۱۴۲۳ ق.

روز عید غدیر خم، برابر با ۱۳۸۱/۱۲/۱ ش.

Email: Ali_Karbasi2001@yahoo.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه مؤلف

حمد جمیل و شکر جزیل یگانه خدائی را لایق است که سرادقات حریم عزّ و جلالش، از الفت زن و فرزند و نسبت خویش و پیوند، منزّه و مبرّی است.

سپاس بی قیاس خالق را سزااست که بنی نوع انسان را به زیور: «وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا...»^(۱) آراست و قامت بشر را به خلعت «وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ»^(۲) جمال و زیبائی ارزانی داشت.

و درود نامحدود بر نبی محمود محمد بن عبد الله و آل طاهر آن جناب - صلوات الله عليهم أجمعين الى قیام يوم الدين - باد.

و بعد چنین گوید این فقیر ناچیز و ضعیف سراپا تقصیر، محمد بن ابو تراب بن محمد جعفر بن محمد ابراهیم الکلباسی الحائری که مدتی بود در

نظر داشتم ترجمه و شرحی در احوال علمای کلباسی بنویسم ولی عوائق زمان و صوارف دوران مانع از نگاشتن می شد تا آن که در اوائل سال ۱۳۷۴ ه. ق. که مطابق با سال ۱۳۳۳ ه. ش. است جمعی از ارحام از تهران و اصفهان و ... به زیارت عتبات عالیات مشرف شده و در زمان تشرف ایشان به عتبه مقدّس حضرت خامس آل عباس علیه السلام این حقیر به مقتضای «مَنْ زَارَ زَائِرِنَا كَمَنْ زَارَنَا» به زیارت و دیدن آنها رفتم و ایشان به عنوان بازدید، در منزل حقیر اجتماعشان اتفاق افتاد، پس از ادای مراسم آداب و تعارف، معلوم شد که آقایان ارحام هستند ولی یکدیگر را نمی شناختند.

آفتی نبود بتر از ناشناخت تو بر یار و ندانی عشق باخت
یار را اغیار پنداری همی شادنی را نام بنهادی عمی

حقیر آنها را به همدیگر معرفی کردم، معلوم شان شد که آقایان از بنی اعمام هم هستند. از این معنا متأثر گشتم و فی الجمله به آنها اعتراض نمودم که چرا باید سفارشات نبی اکرم صلی الله علیه و آله درباره ارحام فراموش و متروک شود، با این که در قرآن کریم و اخبار متواتر از ائمه معصومین علیهم السلام تأکید فراوان بر صله رحم شده و به اتفاق عقل و شرع، صله رحم واجب و از افضل طاعات و اعظم قُرَبات است؛ چنانکه خداوند متعال می فرماید:

«وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ»^(۱) که پرهیز از قطع رحم را در عِدَاد و ردیف پرهیز از خود شمرده است.

و در جای دیگر می فرماید: «وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ»^(۲)

۱ - نساء: ۱

۲ - رعد: ۲۱

همچنین می‌فرماید: «لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ.....»^(۱)

و باز در جای دیگر می‌فرماید: «وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ.»^(۲)

از حضرت صادق علیه السلام منقول است که صله رحم حساب روز قیامت را آسان و عمر را طولانی می‌کند و انسان را از بلاها محافظت می‌نماید.^(۳) در حدیث دیگر است که: «هرکس بخواند خدا عمر او را زیاد و روزی اش را فراخ گرداند، باید صله رحم بجا آورد»^(۴) امثال این آیات و اخبار بسیار است.

و چون «صله رحم» فرع بر شناختن «رحم» است، لذا این بی‌بضاعت، در مقام برآمدن که مقصود و منظور اولم را تعمیم دهم و شرحی بنویسم که به منزله شجره‌ای باشد برای فامیل «کلباسیها» و در ضمن، شرح حال علما و بزرگان آنها را فی الجمله نموده باشم و بیان طبقات و ذکر آباء و اجداد آنها را بنمایم تا برسد به جدّ اعلای ما، مرحوم حاجی محمد ابراهیم بن حاج محمد حسن کرباسی - اعلی الله مقامها الشریف - .

و چون چنین کتابی فایده‌اش مختص به طایفه خاصی است نوعاً، لذا در صدد برآمدن که بیشتر توسعه دهم و شماری از آیات و اخبار وارده از

۱ - بقره: ۸۳

۲ - انفال: ۷۵

۳ - بحارالانوار: ج ۷۱، ص ۱۰۴

۴ - بحارالانوار: ج ۷۱، ص ۱۲۱

پیغمبر ﷺ و ائمه هدی ﷺ را در باب «صله رحم» و «قطع رحم» بیان و ذکر نمایم تا آن که مورد استفاده عموم مؤمنین واقع گردد و این امر دینی و اخلاقی و اجتماعی بزرگ، که در این ایام در شرف اضمحلال است، احیا شود ان شاء الله تعالی.

و این کتاب را «خاندان کلباسی» نام نهادم و مرتبش کرم بر سه باب:
باب اول: در بیان و تحقیق «معنای رحم» و آیات و اخبار وارده در صله رحم و فضیلت آن.

باب دوم: در بیان آیات و اخبار وارد در «قطع رحم و عقوبت آن».

باب سوم: در بیان مقصد اولی، از نگارش کتاب.